

Združeni narodi

Štiriinšestdeseto
zasedanje Generalne
skupščine
Sklicana bo 15.
septembra 2009

Osnovne informacije

September 2009

Zasedanje Generalne skupščine Združenih narodov se prične 15. septembra 2009

Generalna skupščina (skupščina) Združenih narodov (ZN) bo 15. septembra na sedežu ZN v New Yorku pričela s svojim štiriinšestdesetim zasedanjem. Splošna letna razprava, ki jo odlikujejo izjave tako državnih in vladnih voditeljev kot tudi ministrov, se bo pričela v sredo, 23. septembra, zaključila pa se bo 30. septembra 2009.

V okviru štiriinšestdesetega zasedanja se bodo odvijali številni pomembni dogodki, ki se bodo zaključili v sredini septembra 2010. Pred začetkom splošne razprave, 22. septembra 2009, bo generalni sekretar sklical svetovno podnebno konferenco. Njej bo 24. septembra sledilo srečanje na visoki ravni, ki obeležilo šestdeseto obletnico ustanovitve Agencije Združenih narodov za pomoč in zaposlovanje palestinskih beguncev na Bližnjem vzhodu (UNRWA).

Med ostalimi pomembnimi temami bo skupščina razpravljala tudi o:

- Milenijskih razvojnih ciljih (MRC), vključno s pripravami na srečanje na visoki ravni leta 2010;
- plenarno srečanje Generalne skupščine, ki bo potekalo na začetku petinšestdesetega zasedanja skupščine (glej spodaj);
- svetovni finančni in ekonomski krizi in njenem vplivu na razvoj;
- podnebnih spremembah;
- razoroževanju;
- reformi Združenih narodov, vključno z reformo Varnostnega sveta in revitalizacijo Generalne skupščine;
- reviziji Komisije za vzpostavitev miru in Sveta za človekove pravice.

Skupščina bo še naprej preučevala teme, ki se dotikajo obče zveze sistemov, trajnostnega razvoja in virusa HIV oziroma aidsa.

Funkcije in pristojnosti Generalne skupščine: forum za multilateralna pogajanja

Generalna skupščina, ustanovljena leta 1945 na podlagi Ustanovne listine ZN, zavzema v ZN središčni položaj kot ključni posvetovalni in predstavniški organ ter tudi organ, ki ustvarja politike. Sestavlja jo vseh 192 držav članic ZN. Predstavlja forum za multilateralne razprave o polnem spektru mednarodnih zadev, ki jih pokriva Ustanovna listina. Hkrati ima tudi pomembno vlogo v procesu kodifikacije mednarodnega prava. Skupščina se sestaja na rednih zasedanjih vsako leto od septembra do decembra ter po potrebi.

Generalna skupščina sprejema mandate (resolucije in deklaracije), ki jih uresničujejo države članice, Sekretariat in celoten sistem Združenih narodov. Pri svojem delu skupščina tesno sodeluje z organizacijami civilne družbe, od katerih jih ima veliko pridružen status pri ZN, zato pogosto sodelujejo

pri pomembnih srečanjih Generalne skupščine. Skupščina tudi tesno sodeluje z mediji pri ozaveščanju javnosti in zbiranju mednarodne podpore za pomembna vprašanja globalnega značaja.

Glede na Ustanovno listino ZN lahko Generalna skupščina počne sledeče:

- preučuje in daje priporočila glede splošnih načel sodelovanja pri ohranitvi mednarodnega miru in varnosti, med drugim tudi za načela, ki se nanašajo na razoroževanje;
- razpravlja o vseh vprašanjih, ki se nanašajo na ohranitev mednarodnega miru in varnosti ter dajanje priporočil, razen v primeru, da o sporu ali situaciji razpravlja Varnostni svet;
- razpravlja, z enako izjemo, in daje priporočila o vseh vprašanjih ali zadevah, ki sodijo v okvir Ustanovne listine, ali se nanašajo na pravice in naloge katerekoli izmed organov ZN;
- vzpodbuja proučevanje in daje priporočila z namenom, da se razvija mednarodno sodelovanje na političnem področju in da se spodbujata progresivni razvoj mednarodnega prava in kodifikacija le-tega, da se pomagajo uveljavljati človekove pravice in temeljne svoboščine ter da se razvija mednarodno sodelovanje na ekonomskem, socialnem, humanitarnem, kulturnem, izobraževalnem in zdravstvenem področju;
- daje priporočila za miroljubno rešitev katerekoli situacije, ki bi lahko škodovala prijateljskim odnosom med narodi;
- sprejema in pretresa letna in posebna poročila Varnostnega sveta ter drugih organov ZN;
- pretresa in odobrava proračun ZN in določa finančne prispevke držav članic;
- voli člane drugih glavnih organov ZN, kot na primer nestalne članice Varnostnega sveta, članice Ekonomskega in socialnega sveta in sodnike Meddržavnega sodišča ter imenuje generalnega sekretarja na priporočilo Varnostnega sveta. Skupščina lahko tudi izvoli članice svojih pomožnih organov in izvršnih ter upravnih organov agencij, skladov in programov Združenih narodov.

Kadar Varnostni svet zaradi negativnega glasu stalne članice ni zmožen delovati (v primeru obstoja grožnje miru, kršitve miru ali pojava agresije), lahko ukrepa Generalna skupščina v skladu z resolucijo »Združeni za mir«, ki je bila sprejeta novembra 1950 (resolucija 377 (V)). Skupščina lahko zadevo neposredno prouči z namenom, da državam članicam priporoči skupne ukrepe za ohranitev ali obnovitev mednarodnega miru in varnosti (glej spodaj »Izredne seje in nujne izredne seje«).

Skupščina je pooblaščenca samo za dajanje nezavezujočih priporočil državam o mednarodnih zadevah, a vendar je začetnica političnih, ekonomskih, humanitarnih, socialnih in pravnih pobud, ki so vplivale na življenja milijonov ljudi po vsem svetu. Milenijska deklaracija, sprejeta leta 2000, predstavlja mejnik in obvezo držav članic za doseg specifičnih ciljev za doseg miru, varnosti in razorožitve kot tudi razvoja in odprave revščine, varovanja človekovih pravic in spodbujanja vladavine prava, zaščito okolja, osredotočenje na posebne potrebe Afrike in okrepitev Združenih narodov. Nedavno se je Generalna skupščina soglasno odločila, da se bo aktivno soočala z resnimi in kritičnimi globalnimi temami kot so podnebne spremembe in svetovna finančna in ekonomska kriza.

Iskanje konsenza

Vsak član Generalne skupščine ima en glas. Sklepi Generalne skupščine o pomembnih vprašanjih se sprejemajo z dvotretjinsko večino članov. Med pomembna vprašanja sodijo priporočila glede ohranitve mednarodnega miru in varnosti ter volitev nestalnih članov Varnostnega sveta. Sklepi o drugih vprašanjih se sprejemajo s preprosto večino.

V zadnjih letih je poseben poudarek na doseganju soglasja namesto sprejemanja odločitev z uradnim glasovanjem, kar okrepi podporo sklepom Generalne skupščine. Predsednik skupščine lahko predlaga sprejetje resolucije brez glasovanja po posvetovanju in doseg dogovora z delegacijami.

»Follow-up« Milenijski deklaraciji Združenih narodov in Vrhu svetovnih državnikov leta 2005

Milenijska deklaracija (2000) je med drugim določila leto 2015 kot skrajni rok uresničitve Milenijskih razvojnih ciljev (MRC). Sklepni dokument Svetovnega vrha iz leta 2005 je ponovno potrdil odločenost držav članic ZN, da se v polni meri in pravočasno doseže MRC. Septembra 2008 je generalni sekretar predlagal državam članicam, da se na srečanju leta 2010 posvetijo pregledu napredka pri doseganju razvojnih ciljev. Z resolucijo 63/302 z dne 9. julija 2009 se je skupščina odločila, da se sestane leta 2010 ob pričetku svojega petinšestdesetega zasedanja in takrat organizira plenarno srečanje na visoki ravni, kjer bodo prisotni predsedniki posameznih vlad in držav. V ta namen bodo v času štiriinšestdesetega zasedanja potekali posveti o obsegu, vsebini, obliki in organizaciji srečanja na visoki ravni leta 2010.

Skupščina še naprej nadaljuje s pregledom dela svojih pomožnih organov, vključno s Komisijo za vzpostavitev miru in Svetom za človekove pravice, ki sta bila oblikovana v skladu s sklepnim dokumentom Svetovnega vrha iz leta 2005. Skupščina tudi še razpravlja o uveljavljanju strategije za boj proti terorizmu, nadaljnjih ukrepih obče zveze sistemov in drugih temah; na primer trgovanje z ljudmi, človekova varnost, odgovornost zaščite (*responsibility to protect*), globalno zdravje, prehranska varnost, preskrba s pitno vodo in institucionalna podlaga za okoljske dejavnosti ter reforma Združenih narodov.

Revitalizacija delovanja Generalne skupščine

V zadnjih letih je bila posebna pozornost namenjena izboljšanju delovanja Generalne skupščine, kar je bilo izpostavljeno na 58. zasedanju. V nadaljnjih zasedanjih skupščine so si prizadevali za poenostavitev dnevnega reda in povečanje njegove učinkovitosti, izboljšanje postopkov in načina dela Glavnih odborov in okrepitev vloge Splošnega odbora, okrepitev vloge in pooblastil predsednika Generalne skupščine ter vloge skupščine pri izboru generalnega sekretarja.

Generalna skupščina je na njenem 60. zasedanju sprejela besedilo, ki je služilo kot dodatek k resoluciji 60/286 iz 8. septembra 2006. Omenjeno besedilo poleg drugih stvari vzpodbuja tudi k bolj pogostim medsebojnim neformalnim razpravam, predvsem tistim, ki so kritičnega pomena in se dotikajo trenutnih dogajanj v mednarodni skupnosti. Še več, besedilo, ki ga je priporočila ad-hoc delovna skupina za revitalizacijo Generalne skupščine, je pozvalo predsednika Generalne skupščine, da sam predlaga teme za medsebojne razprave. Skozi 63. zasedanje se je zvrstilo sedem takšnih medsebojnih neformalnih razprav, in sicer na naslednje teme: svetovna finančna kriza; možnosti izobraževanja v kriznih razmerah, pokonfliktnem in tranzicijskem obdobju, ki so posledica človeških konfliktov ali naravnih nesreč; svetovna finančna in ekonomska kriza in njen vpliv na razvoj; svetovna prehranska kriza in pravica do prehrane; kolektivno preprečevanje trgovanja z ljudmi; energetska učinkovitost, varčevanje z energijo in obnovljivi viri energije ter nove tehnologije; in odgovornost zaščite.

Od 61. zasedanja naprej je generalni sekretar začel države članice na neformalnih srečanjih redno obveščati o njegovih zadnjih aktivnostih in potovanjih, kar se je uveljavilo kot ustaljena praksa. Omenjena poročanja predstavljajo dobro priložnost za izmenjavo mnenj med generalnim sekretarjem in državami članicami. Z veliko verjetnostjo se bo ta praksa nadaljevala tudi za časa 64. zasedanja.

Izvolitev predsednika in podpredsednikov Generalne skupščine ter predsedujočih glavnim odborom

Generalna skupščina izvoli svojega predsednika, podpredsednike in predsedujoče glavnim odborom najmanj tri mesece pred začetkom novega zasedanja, in sicer v skladu s pravilom št. 30. svojega poslovnika ter kot rezultat revitalizacije svojega delovanja. Na ta način se še bolj okrepi koordinacija in priprava dela med glavnimi odbori ter med odbori in plenarnim zasedanjem.

Splošni odbor

Splošni odbor, ki ga sestavlja predsednik, 21 podpredsednikov Generalne skupščine in predsedujoči člani šestih glavnih odborov, daje priporočila Generalni skupščini glede sprejetja dnevnega reda, razporeditve točk na dnevnem redu in organizacije dela (če želite več informacij o agendi, pogledajte na: <http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/gasess.htm#gaagen>).

Vloga Splošnega odbora se je še bolj okrepila z zadnjimi zasedanji, predvsem skozi svoja neformalna srečanja in informativne sestanke (*briefings*), ki so odprti za vse države članice. Srečanja in sestanki so namenjeni temam, s katerimi se ukvarja Generalna skupščina ali pa spadajo v njeno področje dela.

Odbor za poverilnice

Odbor za poverilnice, ki ga na vsakem zasedanju imenuje Generalna skupščina, ji poroča o poverilnicah predstavnikov.

Splošna razprava

Splošna razprava štiriinšestdesetega zasedanja se bo na podlagi odločitve Generalne skupščine 63/553 z dne 20. februarja 2009 pričela 23. septembra v sredo in bo trajala do naslednje srede 30. septembra 2009. Razprava bo naslovljena kot 'Učinkoviti odzivi na svetovne krize: krepitev multilateralizma in dialoga med civilizacijami za mednarodni mir, varnost in razvoj', kar je predlog predsedujočega štiriinšestdesetemu zasedanju in je v skladu z resolucijo Generalne skupščine 58/126 z dne 19. decembra 2003. Generalni sekretar bo pred pričetkom splošne razprave predstavil svoje poročilo o delu ZN, kar je praksa vse od dvainpetdesetega zasedanja.

Šest glavnih odborov

Z zaključkom splošne razprave se začne razprava o glavnih točkah dnevnega reda. Zaradi velikega števila vprašanj, s katerimi se ukvarja (na primer, na 63. zasedanju je dnevni red sestavljalo več kot 150 točk), si skupščina točke glede na vsebino porazdeli med šest glavnih odborov. Odbori o njih nato razpravljajo in kjer je mogoče, uskladijo različne pristope držav. Na plenarni seji Generalne skupščine dajo nato v branje svoje predloge, ki so ponavadi osnutki resolucij in sklepi.

Šest glavnih odborov se glasi: Odbor za razorožitev in mednarodno varnost (prvi odbor), ki se ukvarja z razorožitvijo in sorodnimi vprašanji mednarodne varnosti; Odbor za ekonomska in finančna vprašanja (drugi odbor), ki se ukvarja z ekonomskimi temami; Odbor za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja (tretji odbor), ki obravnava socialne in humanitarne zadeve; Posebni odbor za politična vprašanja in dekolonizacijo (četrti odbor). Obravnava različne politične teme, ki jih ne obravnavajo drugi odbori, in vprašanja, povezana z dekolonizacijo; Odbor za administrativna in proračunska vprašanja (peti odbor), ki se ukvarja z administracijo in proračunom ZN; Odbor za pravna vprašanja (šesti odbor), ki obravnava mednarodne pravne zadeve.

O številnih točkah dnevnega reda, kot je na primer palestinsko vprašanje in situacija na Bližnjem vzhodu, Generalna skupščina razpravlja in ukrepa na plenarnih sejah. Na podlagi močnega mednarodnega konsenza, ki se je oblikoval zaradi nujnosti doseganja pravične, trajne, celovite in mirne rešitve izraelsko-palestinskega konflikta in arabsko-izraelskega konflikta v celoti, in na podlagi mednarodnega prava in resolucij ZN, se predvideva, da bo skupščina z naslavljanjem palestinskega vprašanja dosegla potrebno zavzetost s strani članic in sprožila konstruktivno razpravo, ki bo stremela h krepitvi mednarodnih in regionalnih prizadevanj pri reševanju tega vprašanja.

Delovne skupine Generalne skupščine

V preteklosti je Generalna skupščina odobrila ustanavljanje delovnih skupin, ki se bolj vsebinsko osredotočijo na pomembne teme in nato skupščini podajajo svetovalna mnenja. V ta namen je skupščina ustanovila ad-hoc delovno skupino za revitalizacijo Generalne skupščine in odprto delovno skupino za vprašanje pravične zastopanosti v Varnostnem svetu, njegovi širitvi in drugih zadevah

povezanih z njim. Med štiriinšestdesetim zasedanjem bo ustanovljena nova odprta ad-hoc delovna skupina skupščine, ki se bo ukvarjala s sklepi konference iz junija 2009 o svetovni finančni in ekonomski krizi in njenem vplivu na razvoj. Delovna skupina bo morala Generalni skupščini predložiti poročilo o svojem delovanju in izsledkih na koncu zasedanja skupščine.

Regionalne skupine

Z leti so v Generalni skupščini nastale različne neformalne regionalne skupine kot sredstvo za posvetovanje in pospešitev proceduralnega dela. Skupine so: afriške države, azijske države, vzhodnoevropske države, latinskoameriške in karibske države ter zahodnoevropske in druge države. Položaj predsednika Generalne skupščine kroži med regionalnimi skupinami. Za 64. zasedanje je bil predsednik izvoljen iz skupine afriških držav.

Izredne seje in nujne izredne seje

Poleg rednih zasedanj se lahko Generalna skupščina sestane tudi na izrednih in nujnih izrednih sejah.

Do danes je Generalna skupščina sklicala 28 izrednih sej o zadevah, ki so zahtevale posebno pozornost. Gre za palestinsko vprašanje, financiranje ZN, Namibijo, razorožitev, mednarodno ekonomsko sodelovanje, apartheid, droge, okolje, prebivalstvo, ženske, družbeni razvoj, človeške naselbine in virus HIV oziroma aids. Zadnja, 28. izredna seja Generalne skupščine, ki je bila 24. januarja 2005, je bila posvečena šestdeseti obletnici osvoboditve nacističnih koncentracijskih taborišč.

Deset nujnih izrednih sej je bilo namenjenih zadevam, pri obravnavanju katerih Varnostni svet ni bil zmožen ukrepati, in sicer: Madžarska (1956), Suez (1956), Bližnji vzhod (1958 in 1967), Kongo (1960), Afganistan (1980), Palestina (1980 in 1982), Namibija (1981), zasedena arabska ozemlja (1982) ter nezakonito delovanje Izraela na zasedenem vzhodnem Jeruzalemu in ostalem zasedenem palestinskem ozemlju (1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003 in 2004). Generalna skupščina se je 16. januarja 2009 odločila zadnjo, deseto nujno izredno sejo, začasno odložiti in pooblastiti predsednika skupščine, da znova odpre razpravo na željo držav članic.